

System przeciwdziałania zagrożeniom korupcyjnym SPZK

Tomasz Kloze

Warszawa, 18.11.2016 r.

Dlaczego biorę ?

**Bo jest okazja oraz
szansa, że nikt tego
nie wykryje i ujdzie
mi to na sucho**

Większość organizacji lekceważy problem nadużyć z powodu wiary w mity, z których to wynika, że ich ten problem nie dotyczy, a jeżeli nawet, to są one do tego bardzo dobrze przygotowane.

Podstawowe mity

- **Nasi ludzie nie popełniają nadużyć**
- **U nas się to nigdy nie zdarzy**
- **Kontrolujemy wszystkie obszary w których mogłyby wystąpić jakiegokolwiek nadużycia**

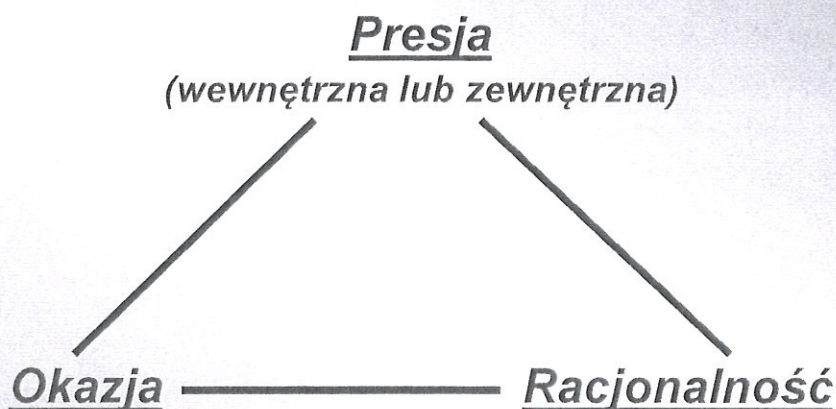

Podstawowe mity

- *Jeżeli nawet coś się wydarzy, to szybko to wykryjemy, więc straty nie mogą być duże*
- *Nasze specjalne procedury skutecznie zapobiegają jakimkolwiek nadużyciom*

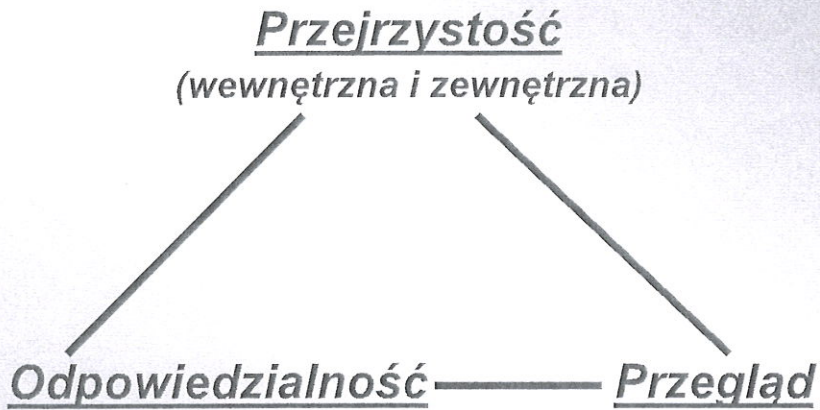

Co sprzyja korupcji ?

Jak zwalczać korupcję ?

- **Przejrzystość** – jednoznaczność i czytelność przepisów prawa oraz własnych procedur
- **Odpowiedzialność** – nadawanie uprawnień zwiększa zakres odpowiedzialności
- **Przeгляд** – skuteczność systemu kontroli zewnętrznej i wewnętrznej

**Podstawowe źródła korupcji w administracji
(wg raportów NIK)**

- **Nieprawidłowości w tworzeniu prawa**
- **Dowolność postępowania**
- **Nadmiar kompetencji w jednych rękach**
- **Konflikt interesów**
- **Brak jawności działania**
- **Słabość systemu kontroli**
- **Brak odpowiedzialności osobistej**

**Niestety, jak dotąd praktyka
wykazała, że najskuteczniejszą
metodą zwalczania korupcji jest
doniesienie**

Zadania kadry kierowniczej

Zadania kadry kierowniczej

- ***Myśl jak oszust – gdzie i za co można przyjąć łapówkę***
- ***Spróbuj zdefiniować – co to jest łapówka***
- ***Wyeliminuj strach wśród swoich podwładnych przed identyfikowaniem zagrożeń korupcyjnych***

Wyniki badań przeprowadzonych w tym obszarze w 168 krajach, przez Transparency International, za rok 2015 – Indeks Percepcji Korupcji.

Duża przejrzystość, znikoma korupcja – 100

Brak przejrzystości, wszechogarniająca korupcja - 0

W skali światowej:

1. **Dania – 91**
2. **Finlandia – 90**
3. **Szwecja – 89**
- ...
30. **Polska – 62 (61; 60; 58; 5,5; 5,3; 5,0; 4,2; 3,7)**
- ...
167. **Korea Płn., Somalia – 8**

W krajach naszego regionu:

23. **Estonia – 70**
30. **Polska – 62**
32. **Litwa – 61**
35. **Słowenia – 60**
37. **Czechy – 56**
40. **Łotwa – 55**
50. **Węgry, Słowacja - 51**
58. **Rumunia – 46**
69. **Bułgaria – 41**
107. **Białoruś – 32**
119. **Rosja – 29**
130. **Ukraina – 27**

Podstawowe obszary korupcji:

- **Urzędy** – politycy, urzędnicy administracji rządowej i samorządowej
- **Sądownictwo** – sędziowie, prokuratorzy, urzędnicy sądowi
- **Policja i Służba Celna** – policjanci, inspektorzy
- **Edukacja i Sport** – nauczyciele, sędziowie, działacze sportowi
- **Służba Zdrowia** – lekarze, pielęgniarki, administracja

System przeciwdziałania zagrożeniom korupcyjnym Kryteria

PCBC S. A. – KIG, wydanie 3, kwiecień 2014

Wymagania systemu SPZK to zestaw kryteriów, których spełnienie ma zwiększyć zaufanie do funkcjonowania organizacji, której działalność oceniana jest w aspekcie rzetelności i bezstronności podejmowanych przez nie decyzji dotyczących zarówno klientów, jak i sposobu wykorzystywania środków oddanych do dyspozycji tych organizacji.

Wymagania dodatkowe są uzupełniające w stosunku do wymagań zawartych w normie:

**PN-EN ISO 9001:2009
– Systemy zarządzania jakością –
Wymagania.**

**Potwierdzenie spełnienia wymagań przez niezależną, trzecią stronę w procesie certyfikacji nie powinno być traktowane jako potwierdzenie uczciwości i rzetelności organizacji,
ale jako potwierdzenie jej zadeklarowanej woli takiego działania i konsekwencji we wdrażaniu takiej polityki.**

Decyzja o wdrażaniu systemu nie oznacza, że w organizacji panuje korupcja.

Oznacza ona, że kierownictwo organizacji potrafi identyfikować potencjalne zagrożenia korupcyjne i zobowiązuje się im skutecznie przeciwdziałać.

Korupcja

Działanie lub zaniechanie działania, jak również obietnica takiego postępowania, w celu uzyskania nienależnej korzyści przekazanej, obiecaniej lub domniemanej, zarówno materialnej jak i niematerialnej, w sposób bezpośredni lub pośredni. Pojęcie korupcji obejmuje wszystkich uczestników rzeczywistej lub potencjalnej wymiany.

Polityka antykorupcyjna

Ogół zamierzeń i kierunków działania organizacji, dotyczących eliminacji zagrożeń związanych z korupcją, formalnie wyrażone przez najwyższe kierownictwo.

Antykorupcja

Zbiór działań podejmowanych w celu wyeliminowania lub zmniejszenia prawdopodobieństwa wystąpienia korupcji.

Ocena ryzyka

Całościowy proces identyfikacji ryzyka, analizy ryzyka oraz ewaluacji ryzyka.

Podstawowe zagadnienia

- **Identyfikacja zagrożeń korupcyjnych**
- **Ocena ryzyka**
- **Skuteczność działań zapobiegających wystąpieniu korupcji**
- **Zdecydowane i konsekwentne działania w każdym przypadku wykrycia korupcji**

**Kryteria systemu
przeciwdziałania zagrożeniom
korupcyjnym**

**w zestawieniu z kluczowymi
dla takiego systemu
wymaganiami normy**

PN-EN ISO 9001

Organizacja wdrażająca system powinna nie tylko spełnić wymagania zawarte w kryteriach, ale także przeanalizować i uwzględnić w nim podstawowe regulacje prawne związane ze specyfiką swojej działalności oraz regulacje o charakterze powszechnym, pod kątem możliwości wystąpienia działań korupcyjnych wynikających z nieprzestrzegania tych regulacji lub z ich nieprecyzyjności i niejasności.

W przypadku organizacji publicznych warunkiem deklarowania lub zewnętrznego potwierdzenia, że system przeciwdziałania zagrożeniom korupcyjnym jest zgodny z poniższymi wymaganiami, jest prawidłowe stosowanie przez organizację odpowiednich wymagań prawnych określających środki kontrolne przeciwdziałające korupcji, w szczególności dotyczące:

- ***składania i analizy oświadczeń o stanie majątkowym,***
- ***ograniczeń w podejmowaniu dodatkowych czynności zarobkowych,***
- ***udostępniania informacji publicznej,***
- ***stosowania wyłączeń pracownika (w tym z postępowań administracyjnych, podatkowych i udzielania zamówienia publicznego),***
- ***transparentnego zatrudniania i rekrutacji,***
- ***monitorowania działalności lobbingowej.***

4. System zarządzania jakością

4.1. Wymagania ogólne

Stosuje się wymagania normy ISO 9001, a ponadto:

WD 01

1) Organizacja powinna określić w formie udokumentowanej:

- a) wymagania oraz metodykę oceny ryzyka w odniesieniu do możliwości wystąpienia zagrożeń korupcyjnych;**
- b) zasady dotyczące ustanowienia właściciela ryzyka;**
- c) kryteria dotyczące kompetencji osób przeprowadzających analizę ryzyka.**

2) Wymagania o których mowa w punkcie 1 powinny zapewnić porównywalne, powtarzalne i obiektywne rezultaty oceny ryzyka. Należy zapewnić, aby ocena była weryfikowana przez osoby niezaangażowane w analizę ryzyka. Wymagania i metody powinny przewidywać ocenę następstw i prawdopodobieństwa wystąpienia zagrożeń (zdarzeń) korupcyjnych.

3) Organizacja powinna przeprowadzić ocenę ryzyka procesów w odniesieniu do zdarzeń korupcyjnych. Organizacja powinna określić akceptowalny poziom ryzyka oraz podjąć decyzję dotyczącą postępowania z ryzykiem.

4) W stosunku do procesów w których występują ryzyka przekraczające poziom akceptowalny należy w pierwszej kolejności rozważyć podjęcie działań modyfikujących ryzyko lub wdrożenie odpowiednich środków kontroli.

5) W przypadku akceptacji przez najwyższe kierownictwo ryzyka przekraczającego akceptowalny poziom, powinno ono taką decyzję uzasadnić i udokumentować.

6) Nie rzadziej niż raz w roku należy przeprowadzać ponowną ocenę ryzyka w kontekście możliwości wystąpienia zdarzeń korupcyjnych. Ponowna ocena powinna być również przeprowadzona każdorazowo w przypadku zmaterializowania się ryzyka lub w przypadku zaistnienia istotnych zmian w środowisku wewnętrznym lub zewnętrznym mających związek ze zidentyfikowanymi ryzykami.

- 7) W przypadku procesów, w stosunku do których oceniono, że ryzyko jest istotne, należy zastosować wymagania dodatkowe zawarte w niniejszym dokumencie.**

- 8) Należy utrzymywać zapisy z oceny ryzyka, decyzji dotyczących akceptacji ryzyka i postępowania z ryzykiem.**

Praktyka pokazuje, że bardzo dobrym rozwiązaniem jest opracowanie i rozpowszechnienie wśród personelu dokumentu o charakterze przewodnika lub poradnika dotyczącego postępowania zgodnego z polityką antykorupcyjną.

Wskazane jest aby w takim dokumencie znalazły się wskazówki dotyczące:

- **Określenia rodzajów zdarzeń mogących sygnalizować możliwość działań o charakterze korupcyjnym**
- **Identyfikacji sytuacji mogących sygnalizować takie zdarzenia**
- **Zaleceń dotyczących trybu postępowania w takich sytuacjach – w szczególności zasad zgłaszania incydentów lub podejrzeń**

7.1. Planowanie realizacji wyrobu

Stosuje się wymagania ISO, a ponadto:

WD 15

- 1) **Podczas planowania realizacji wyrobu organizacja powinna wykorzystać wyniki analizy ryzyka, o której mowa w WD 01.**
- 2) **W przypadku, gdy produktem jest projekt aktu lub akt normatywny, wewnętrzny lub zewnętrzny, organizacja powinna przeprowadzić analizę i ocenę dotyczącą zdarzeń korupcyjnych, które mogą wystąpić w związku z jego wprowadzeniem.**

3) W przypadku stwierdzenia możliwości wystąpienia zdarzeń korupcyjnych o których mowa w punkcie 2, organizacja powinna ocenić potrzeby i możliwości wprowadzenia zmian do produktu.

4) Ocena o której mowa w punkcie 2 powinna być przeprowadzona zgodnie z odpowiednią udokumentowaną procedurą i udokumentowana.

Najczęściej występujące w praktyce przyczyny występowania zjawisk o charakterze korupcyjnym:

- **Próba uzyskania decyzji niezgodnej z obowiązującymi przepisami**
- **Próba uzyskania decyzji zgodnej ze stronnictwą interpretacją obowiązujących przepisów**
- **Próba uzyskania decyzji w przyspieszonym terminie**

W odniesieniu do SPZK działania zapobiegawcze powinny być ukierunkowane na eliminację (pełna eliminacja w wielu przypadkach jest trudna lub niemożliwa) lub minimalizację ryzyka korupcyjnego.

Przykładami takich działań mogą być:

-
- ***Podanie podstawowych zasad systemu przeciwdziałania zagrożeniom korupcyjnym do wiadomości publicznej***
  - ***Wprowadzenie nowych lub doprecyzowanie istniejących procedur postępowania***
  - ***Opracowanie kodeksu postępowania etycznego***
  - ***Analiza skarg i odwołań sygnalizujących potencjalną możliwość wystąpienia korupcji***

- **Wewnętrzne szkolenia personelu w zakresie polityki antykorupcyjnej**
- **Zasada dwóch / trzech „par oczu”**
- **Rotacja na stanowiskach pracy**
- **Wprowadzenie możliwości podglądu prowadzenia procesu**
- **Wprowadzenie zasad doboru personelu na stanowiska szczególnie narażone na możliwość wystąpienia działań o charakterze korupcyjnym**

- **Wprowadzenie kart mieszkańca, ułatwiających załatwienie danej sprawy, ale jednocześnie skutecznie ograniczających możliwość stosowania uznaniowości przez pracowników**
- **Podanie adresu e-mailowego umożliwiającego zgłaszania zdarzeń związanych z korupcją**
- **Ustanowienie funkcji doradcy ds. etyki**

*Przykładowy algorytm procesu opracowania
i wdrożenia systemu*

1. Inwentaryzacja

Opracowanie i analiza zestawu przepisów prawnych związanych ze specyfiką organizacji.

2. Szkolenie

Szkolenie w zakresie kryteriów systemu dla osób biorących udział w jego wdrożeniu.

3. Identyfikacja

Opracowanie i analiza zagrożeń korupcyjnych w procesach organizacji.

4. Analiza

Analiza ryzyka związanego z zagrożeniami, identyfikacja obszarów krytycznych.

5. Polityka

Opracowanie i ustanowienie polityki antykorupcyjnej.

6. Dokumentacja

Opracowanie potrzebnych dokumentów systemowych.

7. Program

Opracowanie programów działań eliminujących lub ograniczających możliwość wystąpienia korupcji.

8. Wdrożenie

Praktyczne wdrożenie dokumentów systemowych i programów.

9. Audyty

Wdrożenie programu auditów wewnętrznych, analiza problemów.

10. Reakcja

Podejmowanie potrzebnych działań korygujących i zapobiegawczych.

11. Przegląd

Ocena stopnia wdrożenia systemu oraz jego gotowości do procesu oceny i certyfikacji.

Korzyści z wdrożenia SPZK

- **Identyfikacja potencjalnych zagrożeń korupcyjnych w całej organizacji.**
- **Ocena ryzyk związanych z tymi zagrożeniami – możliwość skupienia się na najbardziej istotnych.**

- **Wdrożenie mechanizmów (zasad i procedur) zapobiegających lub ograniczających możliwości wystąpienia zdarzeń korupcyjnych.**
- **Spokojniejszy sen.**

Korzyści z certyfikacji SPZK

- **Ocena wdrożonych rozwiązań przez niezależną trzecią stronę.**
- **Wskazywanie możliwości doskonalenia przyjętych rozwiązań.**
- **Nadzór nad ciągłością działań w zakresie utrzymania systemu.**

- **Wykazanie włączenia się w realizację postanowień zawartych w Strategii „Sprawne państwo 2020” – Uchwała Nr 17 Rady Ministrów z dnia 12 lutego 2013 roku.**

Dziękuję za uwagę